

Føroyar eru ikki við í tilgongdini viðvíkjandi nýggju trygdardagsskránni fyri lond í vesturheiminum. Føroyskir myndugleikar hava ikki í neyðugan mun verið við í hesi tilgongd í sambandi við nýggju trygdardagsskránni í vesturheiminum, at styrkja um átøkini hjá samfelagnum móttvegis menniskja- og náttúruskaptum hendingum. Hetta, hóast ein lógtingssamtykt frá 2004 og ein felags yvirlýsing frá lógmanni og danska uttanríkisráðharranum í 2005 – sokallaða “Fámjinyvirlýsingin” – bóru upp á mál eitt greitt ynski um, at í fyrisingini av uttanríkis- og trygdarmálum, sum hava týðning fyri Føroyar, er tað natúrligt, at Føroyar verður tikið við og hevur medávirkan. Eisini stendur tað skriva í Fámjinyvir-

lýsingini, at “der er tale om en ægte medinddragelse og medindflydelse med sigte på ligeværdighed i alle spørgsmål hvor Danmark og Færøerne i fællesskab er inddraget.” Í viðmerkingunum til uppskoti til fyrrnevndu lógtingssamtykt, skrivur lógmannsskrivstovan viðvíkjandi tí at taka støðu og samábyrgd í mun til trygdarpolitikkinn, at “Føroyar eru so ella so partur av størri heild í trygdarpolitiskum høpi. Føroyar kunnu sjálvsagt lata vera at taka støðu, við tí avleiðing, at lata upp í hendurnar á øðrum fult og heilt at taka avgerðir um støðu landsins og tí, ið hendir á føroyskum øki. Harumframt førir ein slík ikki-støðutakan til, at grannalond Føroya onga orsök hava til at líta á Føroyar, tá um trygdarpolitikk ræður.

Úrslitið av tí kann lættliga gerast, at føroyskir myndugleikar verða avbyrgdir í trygdarpolitiskum høpi. Onnur leið er at taka støðu og medábyrgd, og soleiðis tryggja Føroyum innlit og ávirkan.” Føroyska stjórnargrundarlagið frá november mánað 2011 snýr seg ikki um Føroyar í einum trygdarverju- og tilbúgvingarligum høpi og í mun til nýggju altjóða trygdardagsskránnar. Tað verður tó víst á í stjórnargrundarlagnum, at geopolitiska/strategiska støða Føroya í mun til NATO og Arktis skal greinast. Greiningin – “Føroyar, eitt land í Arktis” – bleiv avhendað lógmanni fyrr í ár – ein útgreining, sum er maki til, og tekur støði í, “Kongeriget Danmarks strategi for Arktis 2011-2020.”

Økt altjóða luttøka og samstarv hevur við sær, at trygdarpolitikkurin má sam-einast við føroyska samfelagið. Menniskja- og náttúruskaptar hendingar, undir hesum yvirgangshóttanir- og gerðir, hava ein uttanríkis- og trygdarpolitiskan týðning fyri Føroyar, sum eg vil royna at lýsa við teimum trimum niðanfyri nevndu dømunum. Fyri tað fyrsta hevur heildarspurningurin viðvíkjandi yvirgangi eitt sermerki við at vera tvørtjóða, sum merkir, at yvirgangshóttanir- og gerðir flyta lætt yvir um landamørk og eru har til torførar hjá londum at stýra. Hetta hevur aftur við sær, at heildarspurningurin um yvirgang krevur eina samskipan, sum fer tvørturum myndugleika- og landa-

mørk. Fyri tað næsta hevur Danmark tey seinnu árinum ført ein aktivistiskan uttanríkis- og trygdarpolitikk, sum hevur havt eitt hernaðarligt umframt eitt virðiskent eyðkenni. Aftaná yvirgangsáløpin í USA í 2001 hevur henda aktivisma hjá dønum verið borin fram sum eitt liberalt-demokratiskt mótsæl vestanfrá til tær neyðturviliga koma eystanfrá, men sum vóru settar í samband við kúgandi einaræðisstýrir runt um í heiminum. Danmark hevur á henda hátt verið í tøttum samstarvi við USA í sambandi við hermálslig átøk altjóða. Hetta samstarv setir Danmark og í hesum sambandi Føroyar og ríkisfelagsskapin í samhang við kríggið hjá USA

ímóti teimum londum og felagsskapum, sum USA metir standa aftan fyri yvirgangshóttanum- og gerðum móttvegis USA og heimssamfelagnum annars. Í sinari frágreiðing til Fólkatíngið í 2012 um trygdarpolitikk, umtalar danski uttanríkisráðharrin luttøku Danmarkar og aktivistiska trygdarpolitikkinn m.a. á henda hátt: “Dansk sikkerhedspolitik sigter på at tage medansvar for håndteringen af de globale sikkerhedsudfordringer. ... Danmark har løftet opgaven ved at levere substantielle og relevante militære og civile bidrag til internationale indsatser. Danmarks engagement har været præget af risikovillighed, hvor vilkårene ofte har været vanskelige. ...” Fyri tað triðja er føroyska samfelagið við í alheimssgerini, har føroyskt vinnulív er við altjóða og hevur samhandil við lond innan- og uttanfyri Evropa. Føroyar bjóða seg fram á ymskum økjum, eitt nú sum oljuvinnutjóð, har Føroyar hava sett í verk grundregluna um “open door” í sambandi við at geva út loyvir til leitning á føroyska landgrunninum, har fleirtjóða fyrirkur fara at gera tvær kanningarboringar næsta ár. Á flutningsøkinum er ferðslan økt til og frá Føroyum í luftini og á sjónum. Í hesum sambandi verður arbeitt við at fáa fleiri útlandsk feløg til at brúka føroyska flogvøllin. Á sjóøkinum komu Føroyar og “Merkið” í 2012 á Hvíta Lista hjá Paris MoU, sum skuldi verið grundarlag fyri at al-samt fleiri útlandsk reiðariir vera skrásett í Føroya altjóða skipasráseting. Eisini hava føroysk reiðariir útvegað sær góðar sáttmálar við altjóða oljufeløg, sum viðførir, at skipini m.a. sigla út fyri Afrika. ES-handilstiltakið, sum er sett fram móttvegis Føroyum, er eitt dømi um alment/vinnuligt samstarv Føroya í altjóða høpi, sum er blivin til eina møguliga kreppustøðu. Henda støða kann við tíðini ávirka trygd landsins og vælferð fólksins neiliga, vísandi til nýggju trygdardagsskránnar, sum er nevnd omanfyri, og viðkaða trygdarhugtakið, sum